

Vízügyi együttműködés

Szinte már hagyományosnak mondható az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság együttműködése a szomszédos jugoszláv társintézményekkel. A szakmai kapcsolatok szálai különösen sokat erősödtek az 1970. évi nagy árvíz idején, amikor az egymásnak nyújtott kölcsönös segítséggel sikeresen hártották el a fenyegető veszélyt. Az azóta eltelt, védekezésmentes időszakban tovább folytatódott a mindkét ország érdekeit, vízügyi biztonságát szolgáló együttműködés. Ennek eredményeként elkészült a Tisza határszakaszának közös folyamszabályozási tanulmányterve, amely a folyónak mindkét oldalán tizenöt-tizenöt kilométer hosszúságú szakaszra vonatkozik. E tanulmánytervben meghatározott egyes elvek szerint, összehangoltan végeznek mindennemű munkát, többek között a partvédelmet, a meder-szabályozást, a jégelhárítást, a mederkotrást, a homokkitermelést. Ide tartozik például a Maros torkolatának rendezése, partvédő és vízterelő művek, úgynevezett sarkantyúk építése, és még bizonyos mértékben a szegedi partfal rekonstrukciója is. Közös érdekeltségű ugyanis a partfal rekonstrukciójából a rózsaszőnyeges, kőszórásos mederstabilizálás, mert ez kihatással lehet a víz lefolyására, sebességének,

sodrásának alakulására. Ugyancsak mindkét fél érdekeinek legjobban megfelelő technológiát alkalmaznak a Tisza jugoszláv határvonalán, a folyókanyarulat partvédelmi munkáinál.

A kölcsönös tájékoztatásra, az előrejelzésekre is kiterjednek a jószomszédi kapcsolatok. Az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság pontos adatokkal rendelkezik arra vonatkozólag, hogy a novi-becsei vízlépcső elkészülte után milyen változások várhatók a Tisza Csongrád megyei részén. A visszaduzzasztás következtében növekszik majd a folyó szintje, könnyebbé válik a vízkimerés, az öntözés, ugyanakkor a belvizek levezetése több feladatot ró az igazgatóságra a jelenleginél.

A belvízveszély elhárítása szintén közös érdek a határ mentén. Nemzetközi megállapodás értelmében korszerűsítették a bajai úttól a jugoszláv határig terjedő — Ásotthalom, Kelebia és Tompa községek területén húzódó — főcsatornát, amely újjáépített formájában az évtől kezdve fogadja és vezeti el az esetleges belvizeket. A főcsatorna Jugoszláviában folytatódó, végül is a Tiszába torkolló szakaszán hasonló bővítést, rekonstrukciót hajtottak végre.

A Szemle és a helyismereti-honismereti kutatások

Többben, többféle nézőpontból kifejtették már véleményüket a Délmagyarország hasábjain a helyismereti-helytörténeti kutatások összefoglalásának igényéről, és az ilyen kutatások egyik fórumának szánt folyóirat, a Szegedi Szemle szükségességéről. Az utóbbi másfél évtizedben több ízben melegengették ilyen folyóirat tervét Szegeden, ám most mintha az eddigénél nagyobb lenne a szellemi mozgás, valószínűbb az igény — s a terv ezért is megérdemli, hogy újabb vélemények sorakozzanak föl melléte.

Megyenként a honismereti mozgalom a hatvanas évek eleje óta számottevő eredményeket ért el. Maga a honismereti kutatás főleg ott hozott gazdag forrásanyagot, ahol néhány lelkes, ügyesreterő és hozzáértő tanár vagy más foglalkozású gyűjtő a helyi néphagyományok gyűjtésére vállalkozott. Több faluban és több középiskolában kis gyűjtőcsoportok, szakkörök alakultak ki, amelyeknek a tagjai éveken át rendszeresen dolgoztak, s a munka közben maguk is nevelődtek, felnőttek az egyre próbásabb feladatokhoz. A honismereti tevékenység irányítását részint a Hazafias Népfront végzi — ahol néhány éve Honismereti Bizottság létesült —, részint a Megyei Művelődésiügyi Módszertani Központ mellett működő szakreferens, egy szűkebb szakbizottság közreműködésével. A szakmai irányításban szerepet vállalnak a múzeum, a levéltár, a könyvtár munkatársai, és jó segítséget jelentenek a Népügyi Múzeum és az akadémiai kutatócsoport által kibocsátott kérdőívek, útmutatók.

A gyűjtőmunka elsősorban az évenként meghirdetett megyei néprajzi és nyelvjárási pályázaton mérhető. Erre az első kiírás, 1963 óta sok értékes néprajzi leírás, forrásfeltárás készült, melyek közül a legjobbak országos összehasonlításban is az első között szerepeltek — megjelentetésükre azonban mindaddig nem volt mód. Sajnos, a néprajzi gyűjtőknek, honismereti szakköröknek országos publikációs fóruma sincs, csupán egy időszakos információs jellegű kiadvány jelenik meg (Honismeret című). Három éve megindítottuk a Csongrád megyei Honismereti Híradót — melynek évente egy, 110—130 oldal terjedelmű száma lát napvilágot —, de ebben jellegénél, szabott terjedelménél fogva csak rövidebb dolgozatok közölhetők. Így a pályázat anyaga — néhány jó részletkutatás kivételével — a múzeumi adatról, ké-

iratban van, pedig legjava nem csupán a különböző szaktudományoknak — történelem, néprajz, dialektológia stb. — szolgálhatna forrásul, hanem vidékünk közművelődésében, az ismeretterjesztésben is gyümölcsözhetne.

Egy Szemle jellegű folyóirat tehát publikációs lehetőséget nyújthatna — többek között — a megyében dolgozó honismereti kutatóknak. Legjobb dolgozataik közreadása bizonyára serkentő lenne a további kutatásra, ugyanakkor nevelő műhelyé tehetné a Szemlét, amely mellett a gyakorlott gyűjtők, tehetséges fiatalok megerősödnek az egyre nagyobb feladatok elvégzésére. Jó példa erre a kilencedik évfolyamába lépő, színvonalasan szerkesztett Békési Élet, amely körül a szerzői derékhadat nem főhivatású kutatók és nem írók, hanem középiskolai tanárok, honismereti kutatók alkotják. Hadd tegyem hozzá, hogy honismereti gyűjtőink nem csupán a hagyományos parasztlelet emlékvagyát segítik megmenteni, hanem sok adatot „összekubikoltak” a falu föl-szabadulás utáni változásairól is. Tanúsítják ezt a szak-körök iskolai és művelődési otthonokban rendezett kiállításai. A dél-alföldi településeken a népiélet és a helyi történet kutatását voltaképpen nem lehet különválasztani — már csak azért sem,

mert a paraszti kultúra jelenségeit nem érthetjük meg a helyi (és persze a nagytáji) társadalmi-politikai mozgás — a köztörténet — ismerete nélkül. A kétfajta kutatás — más forrásanyag alapján, más módszerekkel dolgozva — kiegészíti egymást. A Honismereti Bizottság ebből kiindulva szorgalmazza a néprajzi és a helytörténeti kutatások összefogását, és a néprajzi vizsgálatok történeti megalapozását.

Oltvai Ferenc említette, hogy a Szemle akkor töltheti be szerepét, ha a körtőlésen túlrá tekint, vagyis foglalkozik a város vonzásterületéhez tartozó táj kérdéseivel is. Ezt az elképzelést alá támasztja Szeged mindinkább érvényre jutó nagytáji szerepe, amiről Erdei Ferenc írt tanulságosan a Város és vidékben. Elfogadott távlati tervek szerint városunk arra hivatott, hogy Délkelet-Magyarország politikai, gazdasági, kulturális centruma, Budapest dél-alföldi „föbolygója” legyen. Egyetemei, főiskolái és kulturális-művészeti élete alapot nyújtanak arra, hogy e szerepet mind jobban betöltheti, de sokat jelenthet az is, ha „Szemle”-je ilyen nagytáji koncepcióban fog. Egy jó helyismereti-várospolitikai folyóirat segíthet kibontani, megvalósítani a város regionális kulturális szerepkörét.

JUHÁZ ANTAL

Hegedűs
András:

Móra Ferenc hétköznapijai

12. A gimnázium két legjelentősebb egyesülete: a Segélyező Egyesület és az önképzőkör Petőfi nevét viselte.

A gyermek Móra így Petőfi-emlékek közt járt-kelt a város terein, utcáin, a gimnáziumban pedig a költő szellemét szívta magába. Móra Petőfiben elsősorban a forradalom, a szabadság hőseit látta, azt, aki „költészete oltárára tette a szegényeket, a szenvedőket, a társadalom kitaszítottjait”. Egyik fiatalkori írásában — 1899-ben — így idézte a költőt: „Hirt adott a földnek egy ragyogóbb világról, melynek szabadság a fundamentuma, hazaszeretet a boltozatja, testvéri egyenlőség az élető napja.” (Petőfi Sándor.) 1922-ben egyenesen „egy-egyű gonosztevők”-nek nevezte azokat, akik Petőfi költészetéből a forradalmi gondolatot ki akarták iktatni. („Ismeretlen istenek.”)

Vizsgálat az orvosi ellátásról

Segítséget, véleményeket kér a NEB

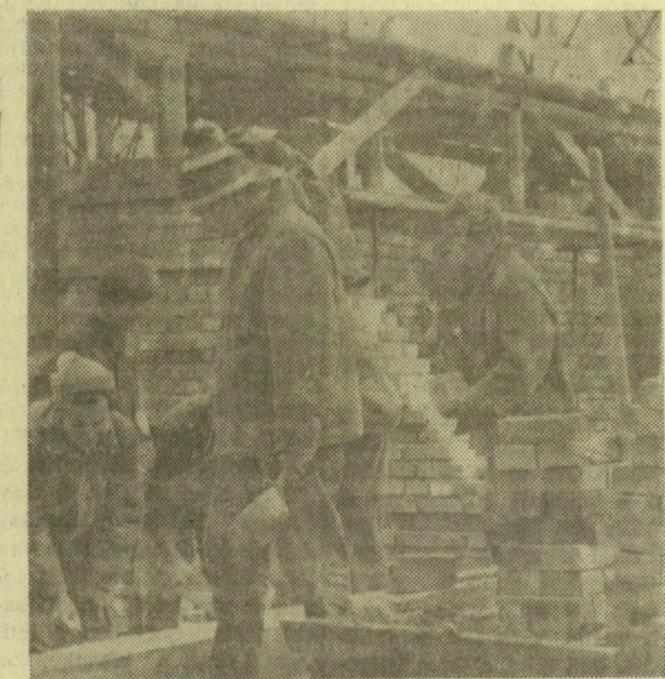
A legtöbb vizsgálat, melyet a népi ellenőrzés végez, valamiképpen közérdekű, hiszen többnyire olyan kérdésekkel foglalkoznak, melyek valamennyiünket érintenek. Ilyen a megyei NEB legújabb vizsgálata is — amelyet a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság által kezdeményezett, fél országra kiterjedő ellenőrzés keretében végeznek. A vizsgálatnak az a célja, hogy feltárja az orvosi ellátás helyzetét. Nagyon is összetett kérdésről van tehát szó. Hiszen többek közt választ szeretne kapni a KNEB arra, hogy az orvosképzés, illetve továbbképzés jelenlegi formái megfelelnek-e a gyakorlati élet követelményeinek, megfelel-e az orvosok munkavállalásának és letelepedésének gyakorlata a társadalmi igényeknek, hatékonyan használják-e fel az orvosok idejét, munkáját és így tovább.

Meglehetősen bonyolult és összetett vizsgálatra van tehát szükség, hogy e kérdésekre választ kapjon a népi ellenőrzés. Nem véletlen, hogy a Csongrád megyei NEB a vizsgálat irányítására dr. Tóth Károly professzort, az orvostudományi egyetem fogászati klinikájának igazgatóját kérte fel. Hiszen olyan szakemberre van szükség, az ellenőrzések vezetéséhez, aki jól ismeri a területet, és össze tudja fogni a vizsgálat szerteágazó folyamatát.

Am az, hogy az ellenőrzésekben jó szakemberek vesznek részt, még nem feltétlen garancia arra, hogy valóban minden szükséges információnak birtokába jutnak. Hiszen éppen az orvosi ellátás az egyike azoknak, a valamennyiünket érintő kérdéseknek, amelyekről alkalomadtán más lehet a szakember és más a betegek véleménye. Ráadásul alighanem sokan tapasztalták saját bőrükön — amikor sorban álltak, vagy egyik helyről a másikra küldözgették őket, apróbb vizsgálatok miatt —, hogy hol nincs megoldva a szabadságos körzeti orvosok vagy szakorvosok helyettesítése, vagy hol hiányoznak azok

az alapvető műszerek, felszerelések, melyek híján talpalhattak rendelőlől rendelőbe.

Vagyis aligha akad olyan ember a megyében, akinek ne lennének valamelyes tapasztalatai az orvosi ellátás helyzetéről, megoldatlan gondjairól. A Csongrád megyei NEB éppen ezért kéri mindazoknak a segítségét, akiknek véleményük, javaslatuk van e témával kapcsolatban. Hiszen a vizsgálatnak az a célja, hogy javítsa az ellátáson és feltevéin, ehhez pedig a lehető legtöbb információra van szükség. A Csongrád megyei Népi Ellenőrzési Bizottság (Szeged, Rákóczi tér, Tanácsközpont) éppen ezért szívesen lát mindenkit, aki segítségükre tud lenni — levélben vagy személyesen — véleményével, javaslataival és információival. Mindehhez jó tudni, hogy a NEB-nek március végéig kell befejeznie a vizsgálatot.

Tavaly októberben kezdték meg a 600. számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben az új tornaterem építését. A kivitelező a DE-LEP, az építést szakoktatók vezetésével az intézet első és másodikos közművestanulói végzik, akik a DELEP-nél dolgoznak gyakorlati órákon. A 13,5 x 24 méteres terem, amely mellett szer-tár is lesz, folyosóval csatlakozik majd a főépülethez, ahol az öltözők és fűrdők vannak. Az enyhe telet kihasználva, most is építkeznek, így az idén össze elkészül az új tornaterem. Képünkön: munka közben a közművestanulók

Könyv-csere

A szombathelyi Berzsényi Dániel megyei könyvtár tíz éve tart szoros, baráti kapcsolatot a muraszombati könyvtárral. A két intézmény között rendszeres a könyv- és folyóiratcsere. Eddig évenként mintegy ezer kötet könyvet, valamint 10—12 folyóiratot cseréltek. Többször vettek részt a két könyvtár dolgozói baráti tapasztalatcsere is.

A két könyvtár figyelemmel kíséri a megjelent új könyvekről szóló ajánló bibliográfiákat, könyvkiadói jegyzékeket, s az igények szerint válogatják ki, kéri egymástól a könyvvállományuk gyarapításához szükséges szépirodalmi és egyéb könyveket, kiadványokat.

Az idén is folytatódik a hagyományos könyvcseré. A szombathelyi megyei könyvtárban megkezdtek annak a több mint ötszáz kötet szlovén nyelvű könyvnek az átvételét, amely a muraszombati könyvtártól érkezett. Ezeket a könyveket hét szlovén nemzetiségű község lakóinak ajánlják.

„Ismeretlen istenek”

A gimnázium falai között „márciusi ifjú”-vá formálódott Móra. A negyvennyolcas függetlenségi politika meggyőződéses hívévé vált. 1896-ban hetedikes gimnazista volt, amikor is ellenzéki szemléletének bátran hangot adott. A király, I. Ferenc József, nem jelent meg azon az ünnepen, amit Pusztaszeren rendeztek meg a honfoglalás ezeréves emlékére. Móra ezért megalkuvást nem ismerő vakmerőséggel vont a felelősségre: „Hát a magyar király hol van?” Pusztaszeren című versét a Félégházi Hírlap jelentette meg, igaz, a szerző neve nélkül, csupán „—r—” jelzéssel, de mindenki tudta, hogy Móra Ferenc írta. A város március 15-i ünnepéin ő az ifjúsági szónok, ő szavalja a saját költeményeit, ő írja az ünnepi vezércikkeket a város lapjában Kossuthról, Petőfiről. Ezek az írások 1848 tűzét élesztik, a múltjával rosszul sáfárkodó jelent ostromozták. Március 15. című költeményében 1898-ban bátor hangon hirdette: „A szabadság fája nem nőtt elől”; „Vagyunk a régi bitang rabok...”

A tántoríthatatlan ellenzékiesség az apa hatása mellett a félégházi gimnáziumi nevelés ajándéka Móra életében. Ez a negyvennyolcas gyökerű népi hasaszeretett vitte frónkat később a Tanácsköztársaság szegedi vezérkarába, s majd a Horthy-korszak ellenfeleinek táborába.

Hálás is volt Móra ezért az örökségért a gimnázium tanárainak. 1929-ben, amikor Kiskunfélegyháza díszpolgárává avatták, így vallott:

„...visszajöttem az öreg iskolához, ahol megtanultam magyarnak lenni...” (Díszpolgárság).

„A szegény tanulók hál’adása”

A kiskunfélegyházi gimnázium az emberségre nevelés jó iskoláját is jelentette Móra Ferencnek. A tanárok magatartását a numánus csilaga vezérelte.

Nem a vallási, felekezeti hovatartozandóság szerint osztályozták, rangsorolták itt a diákokat. Pedig ebben az időben a legtöbb felekezeti iskolában az volt az értékelés alapvető szempontja, hogy a tanuló melyik vallás hitét, fel-fogását vallja. A kiskunfélegyházi gimnázium római katolikus jellegű volt, s ennek megfelelően, a diákok naponként misét hallgattak, a tanárok vezetésével részt vettek az egyházi körmeneteken, a tanév folyamán négyszáz kötelező volt számukra a gyónás és az áldozás. A tanárok azonban, akik csaknem kivétel nélkül világi emberek voltak, a diákokkal való foglalkozás közben nem adtak lehetőséget a felekezeti ellentét, torzalkodás zsfítására. Tanítványaikban az értelmi képességet, a szorgalmat, az emberi értékeket becsülték. Eyszrich György emlékét évtizedek múlva is így idézte Móra: „... arra tanított engem a harmadik gimnáziumban, hogy Isten az egyedülvaló úr. S hogy mi annak egyforma gyermekei vagyunk mindnyájan akármelyik házában borulunk eléje.” (Díszpolgárság.)

A tanárok nem tettek különbséget a diákok között anyanyelvük, nemzetiségük szerint sem. Pedig ez a kor a nemzetiségi ellentétek, villongások kora volt!

(Folytatjuk.)